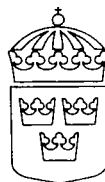

Utrikesutskottets betänkande

1985/86:16

om vissa anslag m. m. inom utrikesdepartementets område (prop. 1985/86:100, bil. 5)

UU
1985/86:16

I betänkandet behandlas regeringens framställning i proposition 1985/86:100, bil. 5, avseende anslagsbehov m. m. under littera A (Utrikesdepartementet m. m.), anslagen B 1 – B 5 och B 8 under littera B (Bidrag till vissa internationella organisationer), littera D (Information om Sverige i utlandet), anslagen E 4, E 5 och E 6 under littera E (Utrikeshandel och exportfrämjande) samt littera F (Diverse) jämte de motioner som väckts i anslutning till dessa delar av propositionen.

TREDJE HUVUDTITELN

A. Utrikesdepartementet m. m.

1. Utrikesförvaltningen (A 1)

Propositionen (s. 11–16)

Den internationella utvecklingen under senare år har understrukt Sveriges beroende av omvärlden. Den fortsatta spänningen mellan stormakterna ställer stora krav på vår säkerhetspolitik och på vår förmåga att följa utvecklingen i närområdet. Samtidigt måste vi intensifiera våra traditionella strävanden att verka för internationellt förtroende och rustningsbegränsande åtgärder.

På det utrikesekonomiska och handelspolitiska området möter Sverige i dag nya utmaningar. I detta läge ställs allt större krav på vår utrikesförvaltning. Utlandsmyndigheternas rapportering och kontaktskapande verksamhet måste vara av hög klass. Utrikesförvaltningens personal på alla nivåer möter nya uppgifter. Samtidigt innebär det statsfinansiella läget att ytterligare resurser inte kan påräknas.

Allt detta betyder att en hård prioritering och ständig omprövning av verksamheten blir nödvändig. I budgetpropositionen avseende budgetåret 1984/85 underströks betydelsen av det arbete som pågår för att öka förvaltningens effektivitet. En serie reformer har genomförts under de senaste åren. Dessa syftar till att möta de krav som riksdag och regering ställer på förvaltningen som ett instrument för den svenska utrikespolitiken.

Inom ramen för det besparingsarbete som fullföljs enligt en femårsplan för perioden 1982/83 – 1986/87 har ett antal åtgärder vidtagits. Sparmålet för femårsperioden om 50 milj. kr. i fast penningvärde (1981/82 års prisläge) kommer att uppnås. Ett nytt effektivitetsmål har nu åtagits utrikesförvalt-

ningen av regeringen för åren 1987/88 – 1989/90. För att kunna genomföra UU 1985/86:16 detta är det nödvändigt att utöva en aktiv organisations- och personalutveckling.

Under året har vissa organisatoriska förändringar gjorts inom rättsavdelningens område. Den starkt ökade mängden ärenden rörande *mänskliga rättigheter*, såväl på det allmänna planet som i fråga om anmälningar mot Sverige inför den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna, har föranlett omdisponeringar inom rättsavdelningen. Handelsavdelningens planerings- och rättssekretariat har tillförts en tjänst som rättssakkunnig med anledning av de ökande arbetsuppgifterna inom *högteknologiområdet*.

I samband med regeringsombildningen i oktober 1985 har ett statsråd för internationellt utvecklingssamarbete utsetts. *Avdelningen för internationellt utvecklingssamarbete har därför förstärkts.*

Departementets arbete med *ADB-frågor* kommer successivt att få organisatoriska effekter inom utrikesförvaltningen. En handlingsplan för genomförandet av ADB-strategiutredningens (Ds UD 1984:7) slutsatser håller på att utarbetas.

Den 2 september 1985 har en ny ambassad upprättats i *Maseru, Lesotho*. Ambassadören i Gaborone är liksom tidigare sidoackrediterad i Maseru.

Mot bakgrund av bl. a. exportutveckling och ökade aktiviteter från svenska företags sida avses ett ambassadkansli i *Oman* inrättas under år 1986, som underställs ambassaden i Riyadh. Ambassaden kommer att ledas av en utsänd tjänsteman (*chargé d'affaires*).

Med anledning av att den europeiska säkerhetskonferensens (ESK) tredje uppföljningsmöte i *Wien* inleds den 4 november 1986 kommer en tillfällig delegation att upprättas i Wien vid denna tidpunkt.

Det exportfrämjande arbetet inom utrikesförvaltningen ägnas betydande uppmärksamhet. Systemet med avgiftsbeläggning av kommersiella tjänster vid vissa utlandsmyndigheter har utvärderats, och ett mer flexibelt system har införts. I dag är handelskontor vid 18 utlandsmyndigheter avgiftsdebiterande.

Förändrade och ökande krav på utrikesförvaltningen nödvändiggör stora insatser på *utbildningssidan*. En särskild utredningsman, som under år 1984 sett över hela utbildningsverksamheten, överlämnade sitt betänkande i april 1985. I betänkandet föreslås inriktning, mål och prioriteringar för de närmaste årens utbildningsinsatser. Särskilt förordas i utredningen att en mellangradsutbildning införs, att tredjesekreterarutbildningen ytterligare förbättras, att utbildningen för lokalanställda byggs ut och ett program för chefsutveckling utarbetas.

Förhandlingar om ett nytt *utlandslönesystem* avslutades i januari månad 1985 genom att en överenskommelse träffades mellan de centrala avtalsslutande parterna. Det nya utlandslönesystemet liksom det föregående bygger på ersättning med utgångspunkt i de merkostnader tjänstemannen åsamkas genom utlandstjänstens karaktär och förhållandena på stationeringsorten. Hänsyn tas härvid till tjänstemannens särskilda kostnader som officiell företrädare för Sverige. I överenskommelsen ingår en särskild ersättning för de medföljande som inte har möjlighet att i Sverige intjäna tjänstepension. Överenskommelsen finansieras genom omfördelningar inom gällande kostnadsram för utlandsförmånerna.

I motion 1985/86:U306 av Alf Wennerfors (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskild informationsbevakning av japansk ekonomi, industri och handel.

Utskottet

Utskottet har tagit del av framställningen i propositionen av utrikesförvaltningens verksamhet. Genom särskilda föredragningar av företrädare för utrikesförvaltningen har erhållits kompletterande upplysningar.

Utskottet konstaterar att det sparmål på 50 milj. kr. som uppsatts för utrikesförvaltningen femårsperioden 1982/83 – 1986/87 kommer att uppnås. Ett nytt effektivitetsmål har ålagts utrikesförvaltningen för nästa treårsperiod.

Utskottet noterar att flera av utrikesförvaltningens verksamhetsområden varit föremål för utredningar och översyn under det senaste året. Förhandlingarna om ett nytt utlandslönesystem har avslutats, utbildningsfrågorna utretts och en översyn inletts av bostadsnormerna för utlandsstationerad personal. Inom flera sektorer har arbetsuppgifterna vidgats; detta gäller exempelvis handläggningen av utlänningsärendena.

Utskottet konstaterar att den internationella utvecklingen på många områden innebär ökade och förändrade krav på utrikesförvaltningen och dess personal. Ett effektivt utnyttjande av resurserna är en självklar förutsättning för möjligheterna att föra en aktiv svensk utrikespolitik och på olika sätt främja Sveriges intressen utomlands. Den organisationsgenomgång som företagits under senare år synes därvid ha givit utrikesförvaltningen en mer ändamålsenlig uppbyggnad samtidigt som den inneburit större satsningar på att utöka och bättre tillvarata det kunnande som finns inom förvaltningen. Detta aktiva organisations- och personalutvecklingsarbete avses fortsätta inför det nya effektivitetsmål som uppsatts för de kommande tre budgetåren. Sedan det femåriga sparmålet på 50 milj. kr. nu uppnåtts utgår utskottet från att fortsätta besparingsansträngningar som görs inom ramen för nämnda arbete noga vägs mot de övergripande nationella intressen som kan komma att påverkas.

I motion U306 framhålls behovet hos svenska företag, organisationer och myndigheter av ökad information och större kunskaper om japansk och annan östasiatisk forskning, tillverkning och handel. Enligt motionen bör bl. a. den svenska bevakningen i Tokyo kraftigt förstärkas och en östasiatisk industriell-ekonomisk institution vid något av våra universitet tillskapas.

Den intensiva utvecklingen för närvarande i Japan och vissa andra östasiatiska länder inom bl. a. forskning, produktutveckling, tillverkning och marknadsföring har stort svenskt intresse och bör självfallet noga följas och utvärderas. Vid ambassaden i Tokyo sker bevakningen av dessa frågor – förutom av beskickningschefen, som har det övergripande ansvaret – av ett ambassadråd, en ambassadsekreterare, en handelssekreterare samt två teknisk-vetenskapliga attachéer. Förutsättningarna att på platsen nära följa och rapportera om utvecklingen inom dessa områden torde därmed få anses jämförelsevis goda. Begränsningarna torde snarare, enligt vad utskottet

erfar, ha legat i möjligheterna att här i Sverige bl. a. bearbeta och distribuera information om de östasiatiska länderna. Under senare år har emellertid resurserna förbättrats i detta avseende, bl. a. genom tillskapandet av ett Centrum för Stillahavsasienstudier vid Stockholms universitet och införandet av en särskild Östasienlinje vid samma universitet. Den senare omfattar språkutbildning samt studier i östasiatisk historia, samhällsvetenskap, politik och kultur. Vidare må nämnas den möjlighet som föreligger för den som bedriver ingenjörstudier vid Linköpings universitet att i sin examen inkludera en särskild 10-poängskurs med speciell inriktning på östasiatisk kultur, språk och religion.

Som framgått delar utskottet i sak motionärens uppfattning om den stora betydelsen av nära och fortlöpande bevakning inom detta område. Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser sig emellertid utskottet inte ha skäl att föreslå ytterligare offentliga institutioner i Sverige eller en förstärkning av vår utlandsrepresentation på detta område.

Motion U306 får därmed anses besvarad.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 984 889 000 kr.,
2. att riksdagen förklarar motion 1985/86:U306 besvarad med vad utskottet anför.

2. Utlandstjänstemännens representation m. fl. anslag under utrikesdepartementet (A 2–A 9)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna A 2–A 9 och hemställer

1. att riksdagen till *Utlandstjänstemännens representation* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 14 704 000 kr.,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om byggnadsarbeten m. m. inom de kostnadsramar som regeringen har förordat i propositionen,
3. att riksdagen till *Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 33 600 000 kr.,
4. att riksdagen till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 11 534 000 kr.,
5. att riksdagen till *Kursdifferenser* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
6. att riksdagen till *Ersättning åt olönade konsulter* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 9 310 000 kr.,
7. att riksdagen till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 32 960 000 kr.,
8. att riksdagen till *Nordiskt samarbete* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 030 000 kr.,
9. att riksdagen till *Vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 600 000 kr.

Propositionen (s. 23)

Anslaget används för att bestrida kostnader för bl. a. folkrättsdelegationen, nedrustningsdelegationen, brädslande utredningar och andra insatser på nedrustningsområdet samt för forskningsverksamhet av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk betydelse. En stor del av anslaget används för närvarande för kommittéer och utredningar inom utrikeshandeln och exportfrämjandet, bl. a. utredningen om handelshinder i Västeuropa.

Utskottet

Utskottet föreslår på annat ställe i detta betänkande att anslaget för Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor (F 3) höjs med 252 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit. En motsvarande sänkning av anslaget för Utredningar m. m. (A 10) bör därför göras. Sistnämnda anslag skulle därmed uppgå till 4 983 000 kr. för budgetåret 1986/87.

Utskottet hemställer

att riksdagen, med ändring av budgetpropositionens förslag, till *Utredningar m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 4 983 000 kr. res. 1 (m)

4. Extra utgifter (A 11) och Officiella besök m. m. (A 12)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna A 11 och A 12 och hemställer

1. att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 700 000 kr.,
2. att riksdagen till *Officiella besök m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 6 760 000 kr.

B. Bidrag till vissa internationella organisationer

5. Föreanta nationerna (B 1)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt B 1 och hemställer

att riksdagen till *Föreanta nationerna* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 102 700 000 kr.

6. Nordiska ministerrådet (B 2)

Propositionen (s. 26–28)

Nordiska ministerrådets budgetår sammanfaller med kalenderåret. För Nordiska ministerrådets verksamhet har hittills funnits två budgetar. Nordiska ministerrådets allmänna budget och Nordiska ministerrådets kulturbudget.

Nordiska ministerrådet lämnade till Nordiska rådets session år 1985 ett särskilt ministerrådsförslag innefattande bl. a. en sammanläggning av de två budgetarna för ministerrådets verksamhet. Förslaget antogs av Nordiska rådet. Ett särskilt förslag i dessa frågor lämnades till riksdagen hösten 1985 (prop. 1985/86:64). Riksdagen har godkänt förslagen. Ministerrådets budgetar sammanförs därmed till en gemensam budget fr. o. m. budgetåret 1987.

För att förenkla den nationella behandlingen av anslaget till Nordiska ministerrådet och anpassa denna till den ordning som gäller för anslag till andra internationella verksamheter bör det fortsättningsvis ankomma på regeringen att godkänna ministerrådets budget och att fastställa den slutliga kostnaden för Sveriges andel i budgeten. I avvaktan härpå bör anslaget föras upp med ett preliminärt beräknat belopp. Genom denna ordning bortfaller behovet av att lämna särskild anslagsproposition till riksdagen utanför den tidsram som normalt gäller för sådana.

Medlen till Nordiska ministerrådets budget för år 1987 bör anvisas i statsbudgeten för 1986/87. Eftersom ministerrådets budget avser kalenderåret 1987, kan det svenska bidraget delvis komma att behöva utbetalas efter det svenska budgetårets utgång.

Motioner

I motion 1985/86:U304 av Per-Ola Eriksson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inrättande av en kulturfond för Nordkalotten.

I motion 1985/86:U307 av Bertil Fiskesjö (c) hemställs att riksdagen beslutar begära att regeringen skall verka för att Centralinstitutet för Nordisk Asienforskning (CINA) skall finnas kvar och vidareutvecklas samt att utvärderingsrapporten om institutets verksamhet bereds på det sätt som anges i motionen.

Utskottet

Utskottet noterar att de två budgetarna för ministerrådets verksamhet, dvs. den allmänna budgeten och kulturbudgeten, efter beslut av Nordiska rådet (jfr UU 1985/86:14), numera sammanslagits till en. Vidare uppförs ministerrådets budget fortsättningsvis med ett preliminärt belopp i den ordinarie budgetpropositionen. Den slutliga kostnaden för Sveriges andel av budgeten kommer att fastställas av regeringen.

Utskottet välkomnar detta nya förfarande, vilket innebär en förenkling i förhållande till tidigare ordning.

Enligt motion U304 ägnas den särpräglade och rika kulturen på Nordkalotten inte tillräcklig uppmärksamhet av den Nordiska kulturfonden. Motionären föreslår därför inrättandet av en särskild fond för Nordkalotten med uppgift att stimulera och vidareutveckla kultursamarbetet där. Detta bör tas upp inom ramen för Nordiska ministerrådets arbete.

Utskottet konstaterar att frågor rörande Nordkalotten på olika sätt särskilt uppmärksamats i det nordiska samarbetet under senare år. Vid Nordiska rådets 32:a session i Stockholm 1984 antogs sålunda en rekommendation till

ministerrådet om att förstärka och vidareutveckla Nordkalottssamarbetet. Den nordiska handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som antogs vid Nordiska rådets session i Reykjavik året därpå upptar bl. a. det regionalpolitiska samarbetet på Nordkalotten. Den särskilda Nordkalottkommittén, som inrättades redan år 1971, har till uppgift att verka för ett fördjupat samarbete på Nordkalotten inom det regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området samt för andra samarbetsprojekt av betydelse för sysselsättningen och samhällsutvecklingen på Nordkalotten.

Beträffande kulturfrågorna har under flera år ett utställningssamarbete genomförts på Nordkalotten med anslag från ministerrådet. Denna verksamhet har numera permanentats och förts in under ministerrådets kulturbudget. Över denna budget finansieras också en särskild kultursekreterare för Nordkalotten och det s. k. Nordisk Samisk Institutt i Kautokeino i Norge. Det senare har bl. a. till uppgift att förbättra den samiska befolkningens situation socialt, kulturellt och ekonomiskt.

På den Nordiska kulturfonden ankommer att stödja och stimulera det kulturella samarbetet i Norden. Inom fondens ram finns möjlighet att ta upp frågor och projekt direkt relaterade till kulturlivet på Nordkalotten. Detta sker också i ökande utsträckning. Under senare år har sålunda omkring 10 % av fondens totala medel anslagits till olika kulturella insatser på Nordkalotten.

Det mångskiftande och rika kulturlivet på Nordkalotten bör enligt utskottets mening också fortsättningsvis i hög grad uppmärksammas, stimuleras och stärkas. Detta bör emellertid, liksom hittills, kunna ske över ministerrådets kulturbudget och inom den redan existerande kulturfonden.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion U304.

I motion U307 behandlas frågan om Centralinstitutet för Nordisk Asienforskning och dess framtid. Motionären anser bl. a. att den utvärderingsrapport om institutets verksamhet som för en tid sedan behandlades av Nordiska forskningspolitiska rådet och i mars 1986 skall diskuteras av Nordiska ministerrådet inte beretts tillräckligt grundligt. De vetenskapliga institutionerna i de nordiska länderna har t. ex. inte fått tillfälle att yttra sig över rapporten. I forskningspolitiska rådets yttrande nämns, påpekar motionären, nedläggning av institutet som ett alternativ. Motionären hemställer därför dels att rapporten blir föremål för en grundlig remissgenomgång innan Nordiska rådet tar slutlig ställning, dels att grundförutsättningen för detta ställningstagande skall vara att institutet skall finnas kvar.

Enligt vad utskottet erfar har Nordiska ministerrådet vid preliminär behandling av frågan för sin del redan avvisat förslaget om nedläggning av ifrågavarande institut. I stället har vissa organisatoriska och andra förändringar diskuterats. Innan beslut fattas om sådana åtgärder kommer, erfar utskottet vidare, ärendet att bli föremål för ett remissförfarande. Den närmare omfattningen och inriktningen härav torde komma att behandlas vid ministerrådets nästa möte i Köpenhamn i mars.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion U307.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till Nordiska ministerrådet för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 160 000 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motion 1985/86:U304 angående inrättande av en kulturfond för Nordkalotten,

UU 1985/86:16

3. att riksdagen avslår motion 1985/86:U307 angående Centralinstitutet för Nordisk Asienforskning.

7. Europarådet m. fl. anslag (B 3–B 5, B 8)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna B 3, B 4, B 5 och B 8 och hemställer

1. att riksdagen till *Europarådet* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 14 200 000 kr.,

2. att riksdagen till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 17 000 000 kr.,

3. att riksdagen till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 12 200 000 kr.,

4. att riksdagen till *Övriga internationella organisationer m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 900 000 kr.

D. Information om Sverige i utlandet

8. Svenska institutet m. fl. anslag (D 1 – D 3)

Propositionen (s. 103–108)

En av Svenska institutets huvuduppgifter är att främja undervisningen i svenska som främmande språk i utlandet. En arbetsgrupp inom utrikes- och utbildningsdepartementen har sett över formerna för stödet till svenskundervisning i utlandet. Arbetsgruppen fann att man borde pröva om institutets produktion och förmedling av läromedel i ökad utsträckning skulle kunna bedrivas på kommersiell basis, t. ex. i samarbete med Riksföreningen för Sverigekontakt. Skolöverstyrelsen borde vidare ta ett större ansvar för utlandsskolornas läromedelsförsörjning. Regeringen delar dessa synpunkter. Regeringen anser vidare i likhet med arbetsgruppen att stödet till de lektorat institutet förmedlar bör göras till föremål för vissa prioriteringar. Härigenom bör det vara möjligt att förbättra de ekonomiska villkoren för en högprioriterad grupp av tjänster för att åstadkomma önskvärd rekrytering. I övriga fall bör institutet kunna begränsa sin medverkan till själva förmedlingen av nya lektorer.

För stödet till institutets kurs- och konferensverksamhet för svensklärare i utlandet överförs från anslaget D 3. Övrig information om Sverige i utlandet ett belopp av 100 000 kr.

Motion

I motion 1985/86:U305 av Ingrid Sundberg m. fl. (m, s, fp, c) hemställs

1. att riksdagen till Svenska institutet för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 42 521 000 kr.,

2. att riksdagen till Övrig information om Sverige i utlandet för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 12 470 000 kr. UU 1985/86:16

Utskottet

I motionen framhålls och exemplifieras det stora intresset utomlands för svenska språket, litteraturen och kulturen. Motionärerna understryker härvid den viktiga insats som görs av de svenska lektorerna, vilka ofta fungerar som ett slags kulturambassadörer för vårt land. Den ekonomiska situation i vilken dessa lärare många gånger befinner sig beskrivs som prekär. Motionärerna erinrar om den rapport som lämnades hösten 1985 av en interdepartemental arbetsgrupp och som bedömde en ökning av de ekonomiska resurserna för Svenska institutets svenskundervisning som väsentlig. Mot denna bakgrund anser motionärerna att anslaget till svenskundervisning bör förstärkas med 400 000 kr. som skall tas från anslaget D 3 för Övrig informationsverksamhet.

För närvarande finns ett åttiototal svenska utlandslektorat fördelade på 25 länder i Europa, Nordamerika, Sydostasien och Australien. Undervisning i svenska förekommer vid totalt ca 230 universitetsinstitutioner, där det sammanlagda antalet svenskstuderande beräknas uppgå till ca 30 000. Därutöver bedrivs svenskundervisning av drygt 300 vuxenutbildningsorganisationer i 23 länder.

Syftet med det svenska statliga stödet till denna verksamhet är givetvis i första hand att bidra till och höja standarden på ämnesundervisningen. Samtidigt är det viktigt att beakta och ta vara på sidoeffekterna, såsom möjligheterna till allmän informationsspridning och det intresse som själva undervisningen i svenska skapar för Sverige och svenska förhållanden. Språket utgör en effektiv kulturförmedlare, och kultursamarbetet kan ofta utgöra grund för internationellt samarbete på andra områden.

De svenska lektorerna gör stora insatser under många gånger knappa ekonomiska villkor. Utskottet anser det angeläget att lektorernas situation förbättras och emotser de åtgärder från regeringens sida som den ovannämnda arbetsgruppens rapport må föranleda härvidlag. Detta bör ges regeringen till känna. Utskottet är däremot inte nu berett att, som motionärerna föreslår, förorda en ökning i förhållande till regeringens förslag av anslaget D 1 och en motsvarande minskning av anslaget D 3. Över anslaget D 3 finansieras utlandsmyndigheternas hela verksamhet inom allmän Sverigeinformation och kulturutbyte, ofta med ganska små summor för varje myndighet. Vidare finansieras bl. a. IVA:s forskarutbytesverksamhet, utländska pressbesök och information om svensk utrikespolitik över detta anslag.

Regeringen bör i stället denna gång bedöma huruvida det är möjligt att genom omfördelningar inom anslaget D 1 uppnå syftet att förbättra lektorernas villkor.

Motion 1985/86:U305 avstyrks därmed.

1. att riksdagen med avslag på motion 1985/86:U305 yrkande 1 och med bifall till proposition 1985/86:100 i denna del till *Svenska institutet* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 42 121 000 kr.,
2. att riksdagen till *Sveriges Riksradios programverksamhet för utlandet* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 35 235 000 kr.,
3. att riksdagen med avslag på motion 1985/86:U305 yrkande 2 och med bifall till proposition 1985/86:100 i denna del till *Övrig information om Sverige i utlandet* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 12 870 000 kr.,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om villkoren för de svenska utlandslektorerna.

E. Utrikeshandel och exportfrämjande

9. Krigsmaterielinspektionen (E 4)

Utskottet tillstyrker propositionens förslag vid punkt E 4 och hemställer att riksdagen till *Krigsmaterielinspektionen* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

10. Interamerikanska utvecklingsbanken (E 5)

Propositionen (s. 134–136)

Riksdagens beslut (prop. 1982/83:100 bil. 5, NU 50, rskr. 375) att Sverige skulle delta i den sjätte kapitalpåfyllnaden i IDB grundade sig bl. a. på en bedömning av bankens ökade betydelse för låntagarländerna i Latinamerika mot bakgrund av deras försämrade möjligheter att på kapitalmarknaden låna medel till utvecklingsprojekt. I likhet med övriga utvecklingsbanker har IDB beslutat att under en övergångstid tillämpa mjukare utlåningsvillkor för att stimulera utlåningen till prioriterade utvecklingsprojekt i de av den ekonomiska krisen värst drabbade länderna inom regionen.

Sveriges bidrag till IDB skall också ställas i relation till övriga svenska insatser i Latinamerika. Det bilaterala biståndet till Nicaragua har höjts och uppgår under budgetåret 1985/86 till 90 milj. kr. Tillsammans med anslagsposten Humanitärt bistånd i Latinamerika uppgår det totala bistånd för budgetåret 1985/86 som avser Latinamerika till 215 milj. kr. Statsrådet Hjelm-Wallén föreslår att biståndet till Nicaragua höjs till 125 milj. kr. och det humanitära biståndet i Latinamerika till 150 milj. kr. för budgetåret 1986/87.

Sverige har regelmässigt motsatt sig lån från IDB till Chile, Guatemala och El Salvador. Grunden härtill är att vi i dessa fall har bedömt att rådande omständigheter inte gör det möjligt för resp. land att uppnå den nytta och utvecklingseffekt som lånet enligt svensk uppfattning bör ge. Sverige har vidare aktivt verkat för att en låneansökan avseende en jordbrukskredit på 58

miljoner dollar till privata småjordbrukare i Nicaragua, som ännu inte beviljats, tas upp till behandling i styrelsen. UU 1985/86:16

Inom utrikesdepartementet kartläggs för närvarande vilka möjligheter som finns till ekonomiskt samarbete med regionala organisationer i Latinamerika utöver IDB för att aktivt stödja latinamerikanska integrationssträvanden som främjar ekonomiskt oberoende.

Motion

I motion 1985/86:U240 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 7 hemställs att riksdagen beslutar avslå förslaget om bidrag till IDB på 25 000 000 kr.

Utskottet

I motion U240 beskrivs den interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) som en tvivelaktig förmedlare av svenska biståndsmedel. Sveriges medlemskap har kritiserats ända sedan inträdet 1977, framhåller motionärerna, som hoppas att de kontakter som från utrikesdepartementets sida tagits med vissa latinamerikanska finansieringsinstitut och samarbetsorgan skall leda till att Sverige överflyttar sitt engagemang till sådana organ. Inga medel för Sveriges deltagande i IDB bör anvisas för budgetåret 1986/87.

Utskottet har under de senaste två riksmötena behandlat motioner av liknande innehåll. Utskottet har därvid avstyrkt motionerna, bl. a. med hänvisning till att Sverige bundit sig vid fortsatta utbetalningar till IDB och till att medlemskapet i IDB också innebär möjligheter att påverka bankens utlåning i önskvärd riktning.

Utskottet anser att Sverige även fortsättningsvis bör söka inrikta IDB:s verksamhet på länder och projekt där de tillskjutna medlen kan bedömas få bäst utvecklingseffekt. Utskottet vill också erinra om att IDB är endast en av flera kanaler för samarbete mellan Sverige och de latinamerikanska länderna. Det direkta utvecklingsbiståndet till enskilda länder och organisationer i Latinamerika är som framgår av propositionen numera betydande. Som framgår av både propositionen och motionen sker för närvarande inom utrikesdepartementet en kartläggning beträffande möjligheterna till ekonomiskt samarbete med regionala organisationer i Latinamerika – utöver IDB.

Yrkande 7 i motion U240 avstyrks mot bakgrund av vad som ovan anförts.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motion 1985/86:U240 yrkande 7 och med bifall till proposition 1985/86:100 i denna del till *Interamerikanska utvecklingsbanken* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 25 000 000 kr. res. 2 (vpk)

11. Importkontoret för u-landsprodukter (E 6)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt E 6 och hemställer

att riksdagen till *Importkontoret för u-landsprodukter* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

12. Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m. (F 1) och Resekostnader för inom Förenta nationerna utsedda svenska stipendiater (F 2)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna F 1 och F 2 och hemställer

1. att riksdagen till *Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 3 600 000 kr.,
2. att riksdagen till *Resekostnader för inom Förenta nationerna utsedda svenska stipendiater* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 75 000 kr.

13. Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor (F 3)

Propositionen (s.140–143)

Utrikesdepartementet ger bidrag, efter ansökan, till enskilda svenska organisationer som ägnar sig åt information och opinionsbildande verksamhet inom området mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor. Större delen av anslaget avser organisationsstöd. Därutöver ställs medel till förfogande för bidrag till särskilda projekt som syftar till att informera om nedrustning och fredsfrågor.

	Anslag 1985/86	Beräknad ändring 1986/87	
		Anslagsfram- ställning	Föredraganden
Utrikespolitiska institutet	3 920 000	+ 343 000	+ 275 000
Europainstitutet	113 000	+ 17 000	+ 4 000
Svenska FN-förbundet	1 830 000	+ 170 000	+ 55 000
Stiftelsen Svenska UNICEF-kommittén	394 000	+ 16 000	+ 12 000
Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet	61 000	+ 139 000	+ 2 000
Svenska freds- och skiljedomsföreningen	130 000	+ 345 000	+ 4 000
Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund	55 000	+ 194 000	+ 2 000
Kristna fredsrorelsen	70 000	+ 110 000	+ 2 000
Kvinnor för fred	45 000	+ 246 000	+ 2 000
Arbetsgruppen för svensk folkriksdag för nedrustning	82 000	+ 340 000	+ 3 000
Sveriges Fredsråd	40 000	+ 70 000	+ 2 000
Arbetarrörelsens Fredsforum	130 000	+ 120 000	+ 4 000
Svenska läkare mot kärnvapen	—	+ 150 000	+ 42 000
Information om freds- och nedrustningssträvanden	1 600 000		+ 48 000
Summa	8 470 000	+ 2 260 000	+ 457 000

Regeringen anser att tillgängliga medel bör med ett undantag koncentreras på de centrala organisationer som redan erhåller dessa. Regeringen gör undantag för Svenska läkare mot kärnvapen. Det föreligger också möjlighet för folkrörelser och ideella organisationer att erhålla bidrag genom anslaget för information om freds- och nedrustningssträvanden samt från nettot av det s. k. fredsloppet.

Vad gäller anslagsposten *Information om freds- och nedrustningssträvanden*, som tilldelats 1 600 000 kr. innevarande budgetår, konstateras att dessa projektmedel mötts av ett utomordentligt starkt intresse från folkrörelsernas och andra ideella organisationers sida. Prövningen av ansökningar avseende bidrag till avgränsade informationsprojekt sker huvudsakligen två gånger årligen inom en särskilt tillkallad beredningsgrupp.

För anslaget för information om freds- och nedrustningssträvanden föreslås en ökning med 48 000 till 1 648 000 kr. Det kan tilläggas att regeringen har beslutat låta Svenska Penninglotteriet genomföra ett nytt

lotteri hösten 1985 vars nettoöverskott skall användas till projektbidrag för information kring freds- och nedrustningsfrågor. Lotteriet gav hösten 1984 ett nettoöverskott på knappt 20 milj. kr. Överskottet för år 1985 beräknas dock bli lägre.

UU 1985/86:16

Riksdagen har framhållit (UU 1984/85:8, rskr. 1984/85:168) att det kan finnas anledning för regeringen att något närmare se över principerna för bidragsfördelningen. Riksdagen har också framhållit att det kan finnas anledning att invänta erfarenheterna av fördelningen av överskottet från fredslotteriet. Då två fördelningsomgångar har genomförts under år 1985 bör det nu finnas underlag för en översyn av de kriterier som bör gälla vid fördelningen av projektbidragen. Regeringen avser därför att inom departementet låta göra en översyn av dessa principer.

Motioner

I motion 1985/86:U301 av Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att den återkommer till riksdagen med förslag om bidragssystem för fredsorganisationer,

2. att riksdagen beslutar att anslaget F 3. Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor fördelas i enlighet med vad som har föreslagits i motionen.

I motion 1985/86:U309 av Ulla Orring m. fl. (fp) hemställs

att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om ytterligare 1 milj. kr. till fredsorganisationer, som är medlemmar av Sveriges Fredsråd.

I motion 1985/86:U310 av Evert Svensson och Berndt Ekholm (s) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förverkligande av målsättningen att anslaget till folkrörelsernas information om fred och nedrustning inom överblickbar tid bör räknas upp till ett belopp motsvarande en promille av försvarskostnaderna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fortsatta fredslotterier.

I motion 1985/86:U403 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 3 hemställs

3. att riksdagen rekommenderar regeringen att höja anslagen till fredsorganisationerna i Sverige.

Utskottet

Liksom tidigare år berörs ifrågavarande anslag av ett antal motioner vilka behandlar *dels* principerna för anslagets användning, *dels* anslagets storlek och fördelningen på olika delposter.

I propositionen föreslås att större delen av anslaget används som stöd för vissa organisationers reguljära verksamhet (organisationsstöd). Till dessa organisationer hör bl. a. utrikespolitiska institutet, Svenska FN-förbundet,

Svenska UNICEF-kommittén och ett antal fredsorganisationer. Enda nyttillkomna organisation för nästa budgetår är Läkare mot kärnvapen.

Den mindre delen av anslaget avses användas för projektbidrag. Sådant kan efter särskild ansökan lämnas till folkrörelser och andra ideella organisationer för genomförande av specifika informationsprojekt på nedrustningsområdet. Denna anslagspost föreslås nästa budgetår uppgå till 1 648 000 kr. vilket innebär en ökning med 48 000 kr.

Utöver dessa över statsbudgeten anvisade medel har regeringen beslutat att överskottet från de s. k. fredslotterierna 1984 och 1985 skall användas för fredsarbete som bedrivs av fredsrörelser och andra ideella organisationer och vars syfte är upplysning, fostran, utbildning och utvecklingsarbete avseende freds- och nedrustningssträvanden.

I samtliga fyra motioner föreslås ökat organisationsstöd.

Motion U403 uttalar sig härvid för en allmän höjning av anslagen utan att ange något bestämt belopp, medan motion U309 yrkar ytterligare 1 milj. kr. att fördelas till de organisationer som tillhör Sveriges Fredsråd, detta med hänsyn till dessa frivilliga fredsorganisationers dokumenterat stora betydelse och deras viktiga uppgifter under FN:s fredsår 1986.

I motion U301 förordas ett generellt organisationsstöd. Ett sådant skulle på ett avgörande sätt förbättra fredsorganisationernas möjligheter att arbeta och att ytterligare utvecklas utan att deras fria och oberoende ställning skulle kunna ifrågasättas. Detta framstår som än mer angeläget, skriver motionärerna, eftersom regeringen favoriserar vissa fredsorganisationer framför andra. I motionen föreslås att de samlade medlen används till ett organisationsstöd. Motionärerna önskar att regeringen återkommer med förslag om bidragssystem till fredsorganisationerna och vidare att Centrerns fredsråd skall beviljas 100 000 kr. ur anslaget F 3.

I motion U310 anförts bl. a. att anslaget till folkrörelsernas information om fred och nedrustning inom överblickbar tid bör räknas upp till en promille av försvarskostnaderna. Motionärerna framhåller samtidigt att det främst är organisationsbidraget som härvid bör ökas till en rimlig nivå.

Intresset för nedrustningsfrågor och fredsinformation har ökat mycket kraftigt under senare år. Av de många institutioner och organisationer som är verksamma inom detta område är det, som framgår av budgetpropositionen, endast ett fåtal som erhåller organisationsbidrag från anslaget F 3. Regeringen har ansett att tillgängliga medel bör koncentreras på de centrala organisationer som redan erhåller sådana. Sveriges Fredsråd hör till de organisationer som föreslås få ett reguljärt bidrag. Detsamma gäller flertalet av de organisationer som tillhör Sveriges Fredsråd. Övriga är hänvisade till att söka bidrag för särskilda projekt ur anslagsposten för nedrustningsinformation.

Utskottet anser att den beloppsfördelning avseende organisationsbidrag som regeringen i år föreslår må synas rimlig med hänsyn till tillgängligt anslagsutrymme. Som tidigare framhållits (UU 1984/85:168) kan det emellertid finnas anledning för regeringen att närmare se över principerna för bidragsfördelningen. Enligt vad utskottet erfar förbereds nu en sådan översyn inom utrikesdepartementet. I detta arbete bör enligt utskottets uppfattning särskild tyngd läggas vid överväganden om organisationsbidra-

gen, bl. a. mot bakgrund av behovet hos fredsorganisationerna av sådant stöd.

UU 1985/86:16

Vad gäller projektbidragen konstaterar utskottet att anslagsposten för Informations- och nedrustningssträvanden i propositionen föreslås höjd med endast 48 000 kr. till 1 648 000 kr. Under de närmast föregående två budgetåren var ökningstakten 300 000 kr. Med hänsyn bl. a. till det stora antalet ansökningar anser utskottet det motiverat att denna anslagspost höjs med samma belopp som föregående år, dvs. 300 000 kr. Utskottet föreslår därför att från anslaget A.10 Utredningar m. m. 252 000 kr. av de medel som står till utrikesministerns förfogande för utrednings- och seminarieverksamhet på det utrikespolitiska området överförs till anslaget F 3 Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion U309 och yrkande 2 i motion U301. Yrkande 3 i motion U403 får anses besvarat.

Motion U301 tar som nämnts också upp frågan om generellt stöd till fredsorganisationer.

Det är självfallet svårt att utarbeta generella regler för fördelning av bidrag mellan organisationer av olika storlek och inriktning. Det är också svårt att åstadkomma en lämplig avvägning mellan önskemålet om planeringsstrygghet, som stående bidrag kan ge, och den flexibilitet som projektrelaterade bidrag medför. Också denna fråga bör emellertid kunna omfattas av den nyssnämnda översyn som förbereds inom utrikesdepartementet.

Yrkande 1 i motion U301 får därmed anses besvarat.

I motion U310 hemställs i yrkande 1 att anslaget till folkrörelserna inom överblickbar tid bör räknas upp till en promille av försvarskostnaderna.

Enligt utskottets mening finns det självfallet anledning att räkna med att det också fortsättningsvis kommer att finnas behov av stöd över statsbudgeten för informationsändamål av detta slag. Utskottet är emellertid inte berett att nu förorda någon bestämd ökningstakt eller ta ställning till anslagsbehov som i tiden ligger efter det kommande budgetåret. Yrkande 1 i motion U310 avstyrks därmed.

Motionärerna anser det också angeläget att nya fredslotterier kommer till stånd i första hand 1986.

Utskottet konstaterar att fredslotterierna innebär välkomna resurstillskott för många organisationer i Sverige som har anledning att i sin verksamhet informera om fred och nedrustning. Lotteriet hösten 1984 gav ett nettoöverskott på 20 milj. kr. Överskottet 1985 blev lägre, 12,5 milj. kr. Enligt vad utskottet erfar har regeringen beslutat att även i år låta genomföra ett lotteri vars nettoöverskott skall användas till samma ändamål som de två föregående. Med hänvisning till det anförda får motion U310 yrkande 2 anses besvarat.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen, med ändring av budgetpropositionens förslag, till *Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 9 179 000 kr.,

res. 3 (m)
s. y. (vpk)

2. att riksdagen avslår motion 1985/86:U309, motion 1985/86:U301 yrkande 2 samt motion 1985/86:U310 yrkande 1. JU 1985/86:16
3. att riksdagen förklarar motion 1985/86:U301 yrkande 1, motion 1985/86:U310 yrkande 2 samt motion 1985/86:U403 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört.

14. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) (F 4)

Propositionen (s. 143–144)

SIPRI begär för budgetåret 1986/87 ett anslag av 18 671 000 kr., vilket skulle innebära en ökning i förhållande till innevarande budgetår med drygt 4 milj. kr. Det begärda beloppet avser – förutom pris- och löneomräkning – medel för bl. a. personalförstärkningar, initialkostnader för en ny tidskrift samt fortsatt datorisering. De begärda personalförstärkningarna avser en forskare, en sekreterare/korrekturläsare samt en assistent. SIPRI begär vidare att befattningen som redaktionschef omvandlas till en statligt reglerad tjänst.

För budgetåret 1986/87 förutser SIPRI intäkter på ca 940 000 kr. av försäljning av publikationer, uppdragsverksamhet m. m.

För budgetåret 1986/87 beräknar regeringen med utgångspunkt i ett ettårigt huvudförslag om 2 % , en pris- och löneomräkning om totalt 491 000 kr. Regeringen är för närvarande inte beredd att förorda några personalförstärkningar eller andra utökningar av verksamheten. I anslagsframställningen redovisar SIPRI vilka åtgärder som vidtagits för att förstärka institutets administrativa kapacitet. Bl. a. har sektionscheferna getts ett direkt ansvar för enheternas budgetkontroll och arbetsplanering. Det finns anledning utgå från att SIPRI även i fortsättningen kommer att fästa avseende vid att ytterligare förbättra de administrativa reglerna och rutinerna.

Motion

I motion 1985/86:U308 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att regeringen beslutar att i budgetpropositionen 1986, bilaga 5, F 4 Bidrag till SIPRI anslå 3 680 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit.

Utskottet

I motion U308 föreslås att anslaget höjs utöver regeringens förslag till det i SIPRI:s anslagsframställning äskade beloppet.

I propositionen föreslås att SIPRI skall erhålla medel för en oförändrad verksamhet, vilket innebär ett beräknat påslag om totalt 491 000 kr. Utskottet är i rådande budgetläge inte berett att förorda ytterligare medel för personalförstärkningar eller andra utökningar av verksamheten.

Motion U308 avstyrks därför.

att riksdagen med avslag på motion 1985/86:U308 och med bifall till proposition 1985/86:100 i denna del till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 14 991 000 kr.

15. Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll (F 5)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt F 5 och hemställer

att riksdagen till *Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll* budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 12 955 000 kr.

16. Forskningsverksamhet vid utrikespolitiska institutet (F 6)

Propositionen (s. 147)

Forskningsavdelningen vid utrikespolitiska institutet (UI) omfattar i dag sex forskartjänster. Genom utbytesverksamhet har UI under år 1985 tillförts 12 gästforskare som möjliggjort en avsevärd ökning av forskningsvolymen. Forskningsresultaten redovisas och sprids genom vetenskapliga publikationer och internationella tidskrifter, genom utgivning av böcker samt genom seminarier och konferenser.

Regeringen anser det angeläget att institutets forskningsverksamhet klarare inriktas på för Sveriges utrikes-, säkerhets- och nedrustningspolitik särskilt relevanta regioner och problem. Verksamheten bör i första hand syfta till att utveckla en kvalificerad kompetens inom ett fåtal sakområden.

Regeringen beräknar en ökning av anslaget med 75 000 kr.

Motion

I motion 1985/86:U302 av Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en översyn görs av den utrikespolitiska forskningen samordning samt den säkerhetspolitiska forskningen utformning.

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om förstärkning av forsknings- och informationsinsatser vid utrikespolitiska institutet.

Utskottet

I motion U302 föreslås att regeringen skall genomföra en översyn av den utrikespolitiska forskningen med särskild betoning på säkerhetspolitiken. Som ett motiv för förslaget anges att det är väsentligt för ett alliansfritt land som Sverige att ha god möjlighet att göra självständiga säkerhetspolitiska analyser och bedömningar. Det eventuella behovet av ett centrum för säkerhetspolitisk forskning bör klargöras.

Motionärerna tar vidare upp behovet av kvalificerad information om biståndsfrågor och om förhållanden i tredje världen. Den information som SIDA ger berör endast programländer, skriver motionärerna, och det kan därtill diskuteras om det är riktigt att informationsutflödet kontrolleras av samma organ som sköter de bilaterala biståndsinsatserna. Det föreslås att utrikespolitiska institutets centrala roll som saklig informatör i utrikespolitiska frågor byggs ut till att omfatta en kontinuerlig bevakning av länderna i tredje världen. En förstärkning i detta syfte av institutets informations- och forskningsresurser bör åstadkommas i samarbete med SIDA och SAREC, anser motionärerna.

Den säkerhetspolitiska forskningen i Sverige bedrivs på en rad olika institutioner. Försvarets forskningsanstalt (FOA), utrikespolitiska institutet, universitetsinstitutionerna (två professurer i freds- och konfliktforskning har nyligen inrättats i Göteborg och Uppsala), SIPRI samt Folk och försvar är några organ som har olika ställning och uppgifter på detta fält. Inom utrikesdepartementet har en av de politiska enheterna i uppdrag att bl. a. följa utvecklingen på området. Säkerhetspolitiska bedömningar görs självfallet också inom försvarsdepartementet och försvarsstaben. Frågan om ett fristående institut har för övrigt belysts av försvarsutskottet i betänkandet FöU 1980/81:2.

Som framhölls redan i betänkandet UU 1984/85:16 vill utskottet inte utesluta att det kan finnas anledning för berörda departement att något närmare överväga vad som skulle kunna göras för att åstadkomma bättre överblick över den utrikes- och säkerhetspolitiska forskningen och utredningsverksamheten i Sverige. Sådana överväganden skulle kunna ligga till grund för en bedömning av behovet av ytterligare åtgärder. Utskottet anser det inte påkallat att riksdagen därutöver nu gör något uttalande i frågan och får med det anförda anse yrkande 1 i motion U302 besvarat.

Motionen innehåller också förslag om förstärkning av utrikespolitiska institutets resurser för information och forskning om förhållandena i tredje världen.

Det anförts i propositionen att utrikespolitiska institutets forskningsverksamhet i första hand bör syfta till att utveckla en kvalificerad kompetens inom ett fåtal sakområden av relevans för Sveriges utrikes-, säkerhets- och nedrustningspolitik.

Utskottet delar denna bedömning.

Utrikespolitiska institutets informationsverksamhet – dess skriftserie och seminarier – uppmärksammar också situationen i u-länderna, särskilt då dessa spelar en roll i ett bredare internationellt skeende. Huvuduppgiften för institutet är emellertid inte att informera om enskilda länder utan om internationella relationer och problemområden.

En fortlöpande informations- och utredningsverksamhet om u-länderna bedrivs, förutom av SIDA, också av specialiserade institutioner som Nordiska afrikainstitutet och Latinamerikainstitutet.

Om även utrikespolitiska institutet skulle ges i uppdrag att ägna sig åt mer systematisk forsknings- och informationsverksamhet om u-länderna skulle detta kräva att ytterligare resurser tillfördes institutet, något som utskottet, mot ovan angivna bakgrund, inte är berett att förorda.

Yrkande 2 i motion U302 avstyrks därför.

1. att riksdagen till *Forskningsverksamhet vid utrikespolitiska institutet* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 1 960 000 kr.,
2. att riksdagen förklarar motion 1985/86:U302 yrkande 1 besvarat med vad utskottet anfört,
3. att riksdagen avslår motion 1985/86:U302 yrkande 2.

17. Stockholmskonferensen: Förvaltningskostnader (F 7)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt F 7 och hemställer att riksdagen till *Stockholmskonferensen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 26 000 000 kr.

18. Stockholmskonferensen: Investeringskostnader (F 8)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt F 8 och hemställer att riksdagen till *Stockholmskonferensen: Investeringskostnader* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

19. Forskningssamarbete med europeiska gemenskaperna (F 9)

Propositionen (s. 149–150)

Riksdagen godkände år 1976 (prop. 1975:86, NU 29, rskr. 172) ett samarbetsavtal mellan Sverige och den Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) inom området för styrd termionukleär fusion och plasmafysik. Genom avtalet anslöts den svenska forskningen inom området fusionsenergi till det gemensamma europeiska forskningsprogram som bedrivs av Euratom. Även Schweiz deltar i detta samarbete.

Sveriges deltagande i fusionssamarbetet med EG har ingående prövats. Slutsatsen av denna prövning är att det är av största vikt för Sverige att delta i det europeiska forskningssamarbetet också i fortsättningen. Våra relationer på olika områden med EG är redan väl etablerade, och EG inbjuder oss att delta i olika rådgivande organ och till samarbetet inom t. ex fusionsforskningen. Det nya ramavtalet med EG på forsknings- och utvecklingsområdet är ett ytterligare steg mot vidgade kontakter, som kan få positiva återverkningar på den tekniska utvecklingen i vårt land och betydelse för svensk industri.

Sverige bidrar enligt samarbetsavtalet till Euratom-programmet med ett belopp som förhåller sig till Euratoms kostnad för fusionsprogrammet som Sveriges BNP till summan av EG:s. Sveriges och Schweiz BNP under året närmast före föregående år.

För budgetåret 1985/86 finns 42 milj. kr. anvisat för forskningssamarbete med EG under anslaget F 9. Enligt de beräkningar som EFN har gjort kommer budgetåret 1986/87 ca 41 milj. kr. att behöva anvisas för den allmänna, avtalsbundna delen av forskningssamarbetet samt 1 milj. kr. för den direkta avgiften till JET.

I motion 1985/86:U303 av Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om medel till Forskningssamarbete med europeiska gemenskaperna för budgetåret 1986/87.

Utskottet

I motion U303 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag om medel till fusionssamarbete med de europeiska gemenskaperna. Motionärerna ifrågasätter bl. a. rimligheten av att delta i ett sådant forskningssamarbete eftersom kärnkraften endast övergångsvis skall utnyttjas för energiförsörjning i Sverige. Dessutom, heter det i motionen, torde användning av fusionsreaktorer för kommersiell drift ligga mycket långt fram i tiden, om det över huvud taget går att lösa de tekniska problemen kring fusionskraften. Centraliseringen och sårbarheten skulle vidare bli mycket stor. Sverige bör därför snarast avveckla sitt internationella samarbete på detta område och medlen i stället användas för satsningar på bioenergi m. m.

Som framgår av propositionen har Sveriges deltagande i fusionssamarbetet med EG ingående prövats. På grundval av slutsatserna i den särskilda utredning (Ds UD 1984:5) som gjorts har regeringen föreslagit att Sverige borde kvarstå i det nuvarande samarbetet.

Utskottet som under förra riksmötet avstyrkte en motion med liknande innehåll är av den uppfattningen att det är värdefullt för Sverige att ha möjlighet att delta i det europeiska fusionssamarbetet. Det är också av stor betydelse för våra allmänna relationer med EG att Sverige uppfattas som en seriös och tillförlitlig partner för långsiktigt samarbete i forskningsfrågor.

Med stöd av det anförda avstyrker utskottet motion U303.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motion 1985/86:U303 bifaller proposition 1985/86:100 i denna del och till *Forskningssamarbete med europeiska gemenskaperna* anvisar ett förslagsanslag om 42 000 000 kr.

res. 5 (c, vpk)

Stockholm den 27 februari 1986

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Carl Bildt (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Löw (s), Bengt Silfverstrand (s), Sten Sture Paterson (m), Nils T. Svensson (s), Gunnel Jonäng (c), Bertil Måbrink (vpk), Maj Britt Theorin (s), Gerd Engman (s), Anita Bråkenhielm (m), Maria Leissner (fp), Anders Dahlgren (c) och Hadar Cars (fp).

1. Anslaget till utredningar m. m.

Carl Bildt, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "budgetåret 1986/87" bort ha följande lydelse:

Anslaget ger utrikesdepartementets ledning en viss frihet att hålla en ekonomisk beredskap för oförutsedda utredningsbehov, forskningsverksamhet av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk betydelse, för nedrustningsdelegationen m. m. Enligt propositionen visar erfarenheten att det finns behov av att hålla en god beredskap och reservera visst medelsutrymme för utredningar/kommittéer som kan komma att beslutas med kort varsel. Utskottet anser sig inte ha underlag för att nu göra en annan bedömning än regeringen för hur dessa medel skall disponeras. Utskottet biträder regeringens förslag att riksdagen till utredningar m. m. under budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 5 235 000 kr.

dels att utskottets hemställan under punkt 3 bort ha följande lydelse:

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Utredningar m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 5 235 000 kr.

2. Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "utöver IDB" bort ha följande lydelse:

Sverige har små möjligheter att påverka hur de medel som ställs till IDB:s förfogande används. Vårt land har ingen egen representant i denna organisation och vårt bidrag väger lätt vid omröstningar i IDB. Att Sverige, som det uttrycks i budgetpropositionen "regelmässigt motsatt sig lån från IDB" till vissa länder innebär ju inte att dessa lån stoppats. Och hela IDB:s historia visar att banken använts som ett medel för att främja USA:s politik i Latinamerika med allt vad det innebär.

Det direkta utvecklingsbiståndet till enskilda länder och organisationer i Latinamerika är, som framgår av propositionen, numera betydande. Som framgår av både propositionen och motionen sker för närvarande inom utrikesdepartementet en kartläggning beträffande möjligheterna till ekonomiskt samarbete med regionala organisationer i Latinamerika. Det är bättre att de medel som nu kanaliseras till IDB används till att förstärka och utvidga en sådan verksamhet.

Utskottet tillstyrker därmed det förslag som framförs i yrkande 7 i motion U240.

dels att utskottets hemställan under punkt 10 bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:U240 yrkande 7 avslår budgetpropositionens förslag om medelsanvisning till IDB för budgetåret 1986/87.

3. Anslaget för information om mellanfolkligt samarbete m. m.

UU 1985/86:16

Carl Bildt, Sten Sture Paterson och Anita Bråkenhielm (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "anses besvarat." bort ha följande lydelse:

Antalet ansökningar om bidrag till projekt som kan komma i fråga för anslag från denna post är stort. Med hänsyn till att även under kommande budgetår genom de s. k. fredslotterimedlen i förhållande till denna anslagspost mycket stora summor finns till förfogande för projekt av denna karaktär, finner utskottet dock förslaget i propositionen väl avvägt.

Med det anförda biträder utskottet sålunda regeringens förslag. Därmed avstyrks motion U309, motion U301 yrkande 2 och motion U403 yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under punkt 13 bort ha följande lydelse:

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 8 927 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motion 1985/86:U309, motion 1985/86:U301 yrkande 2, motion 1985/86:U310 yrkande 1,

3. att riksdagen avslår motion 1985/86:U403 yrkande 3 samt förklarar motion 1985/86:U301 yrkande 1 och motion 1985/86:U310 yrkande 2 besvarade med vad utskottet anför.

4. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "I propositionen" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de krav på ökade anslag som framförts av SIPRI är väl motiverade inte minst mot bakgrund av nedrustningssträvandena och vikten av att skapa opinion i fredsfrågorna.

Utskottet tillstyrker därmed det förslag som framförs i motion U308.

dels att utskottets hemställan under punkt 14 bort ha följande lydelse:

att riksdagen med ändring av budgetpropositionens förslag och med bifall till medelsförslaget i motion 1985/86:U308 till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 18 671 000 kr.

5. Fusionsforskningssamarbete med EG

Gunnel Jonäng och Anders Dahlgren (båda c) och Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet som" och slutar med "motion U303" bort ha följande lydelse:

Kärnkraften som energikälla skall enligt riksdagens beslut successivt avvecklas med slut senast år 2010. Att Sverige under dessa omständigheter deltar i fusionsforskning kan minska trovärdigheten i det på folkomröstning-
en 1980 grundade beslutet om avveckling. Det kan då fördröja den satsning
på sparande och på tillgängliga alternativa energikällor som avvecklingsbe-
slutet förutsätter. Det är heller inte bra för Sveriges allmänna trovärdighet,
om vi deltar i samarbete kring projekt som är främmande för en stor del av
det svenska folket.

Med stöd av det anförda tillstyrker utskottet motion U303 och avstyrker
propositionen i denna del.

dels att utskottets hemställan under punkt 19 bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:U303 avslår budgetpro-
positionens förslag om medelsanvisning till Forskningssamarbete med
europeiska gemenskaperna.

Särskilt yttrande

Stödet till fredsorganisationerna

Bertil Måbrink (vpk) anför:

Principerna för fördelning av stödet till olika fredsorganisationer är oklara
och de bedömningar som ligger till grund för om en viss organisation skall få
eller inte få bidrag redovisas inte på ett tillfredsställande sätt. Så är t. ex. fallet
med Svenska Fredskommittén, en av de äldsta fredsorganisationerna i
Sverige. Den har funnits sedan 1950-talet och har ett omfattande organisa-
tionsnät och en livlig verksamhet över hela landet. Den har också från början
varit medlem i Sveriges Fredsråd.

Det är tillfredsställande att det nu aviseras en översyn av principerna för
bidragsfördelningen. Det bör leda till en klar redovisning för de grunder som
ligger bakom olika beslut i anslagsfördelningen till fredsorganisationer.